Kemoterapi Alan Jinekolojik Kanserli Hastaların Hemşirelik Bakım Memnuniyetlerinin Belirlenmesi

Gülşen VURAL* **Özlem VURAL****

Özet

Giriş: Kanser tedavisinde uzun süredir kullanılan kemoterapi, anemi, bulantı-kusma, ağız yaraları, saç dökülmesi benzeri problemlere yol açmaktadır. Bu nedenle hastanın tedaviye uyumunda hemşirelik bakım memnuniyeti önem kazanmaktadır. ***Amaç:*** Çalışma, Hacettepe Üniversitesi Erişkin Hastanesi ve Gazi Üniversitesi Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezinde kemoterapi alan hastaların, hemşirelik bakımında memnuniyetlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. ***Yöntem:*** Çalışmaya şubat-ağustos 2009 tarihleri arasında kemoterapi alan hastalar dahil edilmiştir. Araştırma için Gazi Üniversitesi hastanesinden 20 hasta ve Hacettepe Üniversite hastanesinden 60 hasta alınmıştır. Araştırmada veri toplama formu ve "Kemoterapi Hastalarında Hemşirelik Bakımı Memnuniyet Ölçeği" kullanılmıştır. ***Bulgular:*** Hastaların %80'inin memnuniyet puanları, ortalamanın üzerindedir. Hastaların %97.5'inin Gastrointestinal sistemle ilgili sorunları yaşadıkları belirlenmiştir. İlaçlar, kemoterapinin olumsuz etkileri, yan etkilere yönelik önlemler, beslenme ve günlük yaşamda dikkat edilmesi gereken konular hakkında aldıkları eğitimi yeterli bulanlar ile yetersiz bulanların hemşirelik bakım memnuniyetleri arasında istatistiksel olarak fark anlamlı bulunmuştur($p<0.05$). ***Sonuç:*** Kemoterapi, ilaçların olumsuz etkileri, tedavinin yan etkilerine yönelik alınacak önlemler, beslenme ve günlük yaşamda dikkat edilmesi gereken konular hakkında bilgilendirilmeyi yeterli bulan hastaların hemşirelik bakım memnuniyet puanları ortalama puanın üzerinde bulunmuştur. Sonuç olarak kemoterapi alan jinekolojik kanserli hastalara tedavileri sırasında eğitim verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler*:* Jinekolojik kanserler, kemoterapi, hemşirelik, hasta memnuniyeti.

Gynecological Cancer Patients Satisfaction Related To Nursing Care Who Take Chemotherapy

Background: Chemotherapy which is used long-term in the treatment of cancer lead to some problems such as anemia, vomiting and nausea, mouth sores, hair loss. For this reason, satisfaction of nursing care gain important in the treatment compliance**.** ***Objectives:*** This studys aim is to determine the satisfaction of nursing care for the patients who having been treated via chemotherapy in Hacettepe Universty Adult Hospital and Gazi University Hospital Health Research and Application Center. ***Methods:*** The patients received chemotherapy was included in to the research between the dates February-August 2009. The sample of the research consist of 20 patients from Gazi University Hospital and 60 patients from Hacettepe Universty Hospital. Data collecting form and "Tool of satisfaction of nursing care for patients receiving chemotherapy" were used in the research. ***Results:*** 80% of patients satisfaction scores above average. 97.5% patients experience problems with the gastrointestinal system. Patients satisfaction scores about the information they get from the nurses on their treatment, drugs they use, negative effects of drugs, proposals which given on negative effects of chemotherapy, nutrition, daily life activity were found statistically significant($p<0.05$). ***Conclusion:*** Satisfaction of nursing care scores with the information given about the chemotherapy, negative effects of drugs, precautions against adverse effects of chemotherapy, nutrition and daily life activity were above the mean score of patients's satisfaction scores. As a result of training is recommended, during treatment of gynecologic cancer patients receiving chemotherapy.

Key words: Gynecologic cancers, Chemotherapy, Nursing, Patient Satisfaction.

Geliş tarihi: 28.03.2011 Kabul tarihi: 10.01.2013

Jinekolojik kanserler, meme kanserinden sonra kadınlarda ölüme yol açan en önemli nedenler arasında yer almaktadır(Pınar, Algıer, Doğan ve Kaya 2008). Kadınlarda en sık görülen jinekolojik kanserler serviks, endometrium ve over kanserleridir. Amerikan Cancer Society (Amerikan kanser derneği)'nin 2010 yılı verilerine göre, Amerika Birleşik devletlerinde görülen kanser sıralamasında over ve endometrium kanserleri 5. ve 8. sırada yer almaktadır (Cancer Statistics 2010). Türkiye'de kadınlarda görülen ölüm nedenleri arasında over kanseri dördüncü, endometrium kanseri yedinci ve servikal kanserler dokuzuncu sırada yer almaktadır(Akyüz, Güvenç, Üstünsöz ve Kaya 2008).

*Prof. Dr., Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ankara, Türkiye
**Bil. Uzm. Hemş., Gata Beyin Ve Sinir Cer. AD. Etlik /Ankara, Türkiye,
e-posta: zlem_vl@hotmail.com

Kanser tedavisinde uzun süredir kullanılan kemoterapi sağ kalımı arttırırken aynı zamanda istenmeyen bazı fiziksel ve psikolojik problemlere de yol açmaktadır. Kemoterapi ile ilişkili yan etkiler hastanın yaşam kalitesini düşürerek tedavinin olumsuz etkilemesine yol açmaktadır. Kemoterapi uygulanan hastalarda sıklıkla yaşanan yan etkilerin kontrol altına alınamaması, hasta memnuniyetinin azalmasına, yaşam kalitesinin düşmesine ve tedaviye uyumun azalmasına yol açmaktadır(Aslan, Vural, Kömürcü ve Özet 2006).

Sağlık ekibi üyeleri kanser hastalarının bakımında hasta memnuniyetini göz ardı etmektedirler. Bu konu ile ilgili yapılan çalışmalar kanser alanında çalışan sağlık ekibi üyelerinin hasta memnuniyetini sadece kurumsal memnuniyet olarak değerlendirdiklerini ortaya koymaktadır. Yurt dışında yapılan çalışmalarda da kemoterapi alan hastaların bakım ve tedavileri, tedavinin etkileri, sağ kalım ve yaşam kalitesi benzeri konuların önemsenmediğini ortaya koymaktadır(Johansson ve Ark., 2002; Yener, 2006).

Yapılan çalışmalar kanser hastalarında psikososyal sorunların, hastanın bakımı kabul etmesine, sağlık kuruluşunun donanımına, yan etkilerin yönetimine ve hasta ile sağlık personeli arasındaki ilişkilere bağlı olduğunu ortaya koymaktadır(Johansson Et Al., 2002; Davıdson ve Mılls, 2005; Mcdowell ve Ark., 2009). Sitzia and Wood kemoterapi alan hastaların memnuniyet düzeyleri ile ilgili yaptıkları literatür taramasında hasta

memnuniyetinin önemli olduğunu ve kemoterapi alan hastaların deneyimleri ile ilgili çalışmalara ihtiyaç duyulduğunu belirtmişlerdir(Sitzia ve Wood, 1998a; Mcilfatrick, Sullivan ve Mckenna, 2003). Hastalar kendilerine yapılan her türlü müdahale ve tedavilerin etkilerini bilmek istemektedirler. Bu nedenle hemşirelerin hastalara anlayabilecekleri şekilde bilgi vermeleri gerekmektedir. Hemşirelerin kemoterapi alan hastalara tedavinin yan etkileri konusunda bilgi vermeli, ihtiyaçlarını belirlemeleri ve endişelerini anlayabilmeleri de önemlidir. Yapılan çalışmalarda en sık rastlanan memnuniyetsizlik alanının eğitim ve bilgilendirme olduğu belirtilmiştir(Davıdson ve Mılls, 2005; Liu ve Wang, 2007; Sitzia ve Wood, 1998b). Kemoterapi alan kanserli hastalarda, semptom kontrolüne yönelik verilecek eğitimle hastanın rahatlaması ve güven kazanması da sağlanabilir.

Hemşirelik bakımının kalitesi hasta memnuniyetiyle doğrudan ilişkili ve hemşirelik hizmetlerinin kalitesi hakkında fikir veren önemli bir göstergedir. Kaliteli hemşirelik bakımı hemşirenin karakteri ve profesyonel sunumu olarak değerlendirilmektedir(Davıdson ve Mılls, 2007; Agosta, 2009). Hemşireler tarafından hastalara verilen bakımla ilgili açıklama yapıldığında, hasta memnuniyetinin yükseldiği de Ahmad ve Alasad tarafından yapılan çalışmada bildirilmiştir(Ahmad ve Alasad, 2004).

Araştırmanın Amacı

Araştırma, Hacettepe Üniversitesi Erişkin Hastanesi Jinekoloji Kemoterapi Ünitesi ve Gazi Üniversitesi Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi Jinekoloji Servisi'nde kemoterapi alan hastaların, hemşirelik bakımında memnuniyetlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Tipi

Bu araştırma tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Araştırmanın Yapıldığı Yer

Çalışma şubat-ağustos 2009 tarihleri arasında Hacettepe Üniversitesi Erişkin Hastanesi Jinekoloji Servisi Kemoterapi Ünitesi ve Gazi Üniversitesi Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi Jinekoloji Servisi'nde yapılmıştır. Çalışmanın yapıldığı merkezlerde, kemoterapi uygulayan onkoloji birimlerinden ayrı olarak klinik içerisinde sadece jinekolojik kanserli hastalara kemoterapi uygulamaktadır. Her iki merkezde de "kemoterapi eğitim hemşiresi" sertifikası olan hemşireler görev yapmaktadır.

Araştırmanın Evreni/Örneklemi

Bu çalışma için evren büyüklüğü, 2008 yılı içerisinde ayaktan, en az iki kür kemoterapi alan Hacettepe üniversitesi erişkin hastanesinde ortalama olarak 900, Gazi Üniversitesi Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi Jinekoloji Servisinde ortalama 300 jinekolojik kanserli hasta dikkate alınmıştır. Çalışmada kullanılacak örneklem büyüklüğünü belirlemek için 0.05 hata payı ve 0.70 power dikkate alınarak GPOWER paket programı kullanılmıştır. Tabakalı rastgele örneklem formülü yardımı ile örneklem büyüklüğü 80 olarak belirlenmiştir. Bu çerçevede örneklemin %25'i Gazi, %75'i ise Hacettepe hastanelerine dağılmıştır. Gazi Hastanesinden 20, Hacettepe Üniversitesi Hastanesinden 60 hasta seçilerek toplam 80 birey ile çalışma gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, Hacettepe Üniversitesi Erişkin Hastanesi jinekoloji servisi kemoterapi ünitesinde ve Gazi Üniversitesi Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi jinekoloji servisinde ayaktan kemoterapi alan, iletişim sorunu olmayan, bilinci açık, okur-yazar, en az ikinci kemoterapi kürünü almış ve araştırmaya katılmayı kabul eden jinekolojik onkoloji hastaları ile sınırlandırılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Veriler, literatür doğrultusunda oluşturulan "Hasta Bilgi Formu" ve "Kemoterapi Hastalarında Hemşirelik Bakımı Memnuniyet Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. Köşgeroğlu ve arkadaşları yapılan hesaplamada, ölçeğin iç güvenirlilik kat sayısı olan α-değerini .96 olarak bulmuştur. Çalışmamızda ölçeğin güvenirlilik katsayısı .97 olarak bulunmuştur. Görüşme, kemoterapi uygulaması sırasında, ünitenin ve hastanın uygunluğu (gürültü, ağrı, bulantı, yorgunluk, vizit v.b föktörler) dikkate alınarak yapılmıştır. Hastalarla görüşme yaklaşık 20–30 dakika sürmüştür. Kadınların hastalıklarına ilişkin bazı bilgileri (tanı, hastalık evresi, kemoterapi rejimi) dosyalarından elde edilmiştir.

Verilerin Değerlendirilmesi

Hastalara uygulanan "Kemoterapi Hastalarında Hemşirelik Bakımı Memnuniyet Ölçeği", minimum 29, maksimum 145 puan arasında değer almaktadır. 29-52 puan aralığı "çok düşük memnuniyet düzeyi"ni, 53-75 puan aralığı "düşük memnuniyet düzeyi"ni, 76-98 puan aralığı "orta memnuniyet düzeyini"ni, 99-121 puan aralığı "yüksek memnuniyet düzeyi"ni, 122-145 puan aralığı "çok yüksek memnuniyet düzeyi"ni göstermektedir. Ölçeğin değerlendirilmesinde kemoterapi uygulanan hastaların hemşirelik bakımından memnuniyet puanlarının aritmetik ortalaması hesaplanmıştır. Veriler bilgisayarda SPSS 15.0 paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir. İstatistiksel değerlendirmede Kolmogorov Smirnov, Mann Whitney U ve Fisher testleri kullanılmıştır.

Araştırmada kullanılan bağımsız değişkenler

Tanı, hastalık evresi, yaş, eğitim durumu, çalışma durumu, aldığı tedaviler, kür sayısı, bakımda destek ve bilgi alma durumu ve kemoterapiye bağlı yaşadığı sorunlarıdır.

Araştırmada kullanılan bağımlı değişkenler

Hemşirelik bakım memnuniyeti bağımlı değişken olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

"Kemoterapi Hastalarında Hemşirelik Bakımı Memnuniyet Ölçeği"nin kullanılabilmesi için ölçeği geliştiren KÖŞGEROĞLU' dan ve Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Yerel Etik Kurulu'ndan yazılı izin alınmıştır. Hacettepe Üniversitesi Erişkin Hastanesi Genel Direktörlüğü'nden ve Gazi Üniversitesi Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi Başhekimliği'nden yazılı izinler alınmıştır. Çalışmaya katılan hastaların yazılı onamları alınıp, katılımın gönüllülük ilkesine dayandığı hastalara açıklanmıştır. Çalışmaya katılmayı kabul eden hastalar araştırma kapsamına alınmıştır. Araştırma katılımcılara maddi, manevi yük getirmemiştir.

Bulgular

Hastaların %80'inin hemşirelik bakımı memnuniyet puanı ortalamanın üstündedir(Tablo 1).

Tablo 1. Hastaların Hemşirelik Bakımı Memnuniyet Puan Ortalamalarının Dağılımı

Memnuniyet Puan Ortalaması	Sayı	%	Min.	Max.	SS
Ortalamanın altında	16	20.0	100.2	128.3	23.5
Ortalamanın üstünde	64	80.0	128.3	137.8	

*Hastaların her iki hastanedeki hemşirelik bakımı memnuniyet puan ortalamaları 128.3 olarak alınmıştır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 145, en düşük puan 29'dur.

Araştırma kapsamına alınan hastaların; %31'inin 51–60 yaş aralığında, %75'inin evli, %57.5'inin ilköğretim mezunu olduğu belirlenmiştir. Hastaların %93.7'sinin çalışmadığı, %51.2'sinin hastaneyi seçme nedeninin sevk, % 15'inin hastaneyi seçme nedeni kalite ve tavsiye olarak belirtilmiştir.

Hastaların %86.3'ü over, %13.7'si endometrium ve serviks kanserli hastalardır. Hastaların %63.7'si on ay ve daha kısa süre önce kanser tanısı almış, %91.3'ü evre 3 ve 4'tedir. Hastaların %67.5'i carboplatin+taxol, %11.3'ü carboplatin+taxotere kullanmaktadır. Hastaların %38.8'i üçüncü kür, %27.5'i dört ve beşinci kür, %33.7'si altı ve üzeri kürü almışlardır. Hastaların %95'i cerrahi ve kemoterapi almış, %93.7'sinin bakımında destek aldığı bir yakını bulunmaktadır. Yaş grubu 19–40'da yer alan hastaların %70'i, 61–79 yaş grubundaki hastaların %87'sinin hemşirelik bakım memnuniyet puanları ortalamanın üstünde bulunmuştur.

Hastaların medeni durumlarına göre bakıldığında; evlilerin %85'i ortalamanın üzerinde puan almıştır. Hastaların medeni durumları ile memnuniyet puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamsız bulunmuştur($p>0.05$).

Okuryazar olan kadınların %92.9'unun hemşirelik bakım memnuniyet puanları ortalamanın üstünde bulunmuştur. Çalışma durumlarına göre bakıldığında; çalışmayan grupta yer alan hastaların %81.3'ünün hemşirelik bakım memnuniyet puanları ortalamanın üstünde bulunmuştur. Hastaların çalışma durumlarına göre memnuniyet puanları istatistiksel olarak değerlendirildiğinde aralarındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Hastaların hastaneyi seçme nedenlerine göre memnuniyet puanlarına bakıldığında sevk nedeniyle gelenlerin %85.4'nün hemşirelik bakım memnuniyet puanları ortalamanın üstünde bulunmuştur. Kalite ve tavsiye nedeniyle gelenlerin %83.3'ünün memnuniyet puanları ortalamanın üzerinde bulunmuştur. Ulaşılabilirlik nedeniyle gelen hastaların tümünün memnuniyet puanları ortalamanın üstünde bulunmuştur.

Tablo 2. Hastaların Hemşirelik Bakım Memnuniyet Puanlarının Tanıtıcı Özelliklere Göre Dağılımı

	Memnuniyet puanı						
	Ortalamanın Altında		Ortalamanın Üstünde		Toplam		Test değeri
TANITICI ÖZELLİKLER	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	p
Yaş							
19–40	3	30	7	70	10	100	-
41–50	5	22.7	17	77.3	22	100	
51–60	5	20	20	80	25	100	
61–79	3	13	20	87	23	100	
Medeni Durum							
Bekâr + Dul	7	35	13	65	20	100	p=.102
Evli	9	15	51	85	60	100	
Eğitim Durumu							
Okuryazar	1	7,1	13	92.9	14	100	-
İlköğretim	10	21.7	36	78.3	46	100	
Lise+ Yüksek Okul	5	25.0	15	75.0	20	100	
Çalışma Durumu							
Çalışıyor	2	40	3	60	5	100	p=.260
Çalışmıyor	14	18.7	61	81.3	75	100	
Hastaneyi Seçme Nedeni							-
Ulaşılabilirlik	0	0	14	100	14	100	
Hastanede Tanıdık Olması	8	61.5	5	38.5	13	100	
Sevk	6	14.6	35	85.4	41	100	
Kalite+Tavsiye	2	16.7	10	83.3	12	100	

***Tablo 3. Hastaların Kemoterapiye Bağlı** Sorun Yaşama Durumlarının Dağılımı (n=80)**

SORUNLAR	Sayı	%
[1]Gastrointestinal Sistemle İlgili Yan Etkiler	78	97.5
[2]Psikolojik Sorunlar	75	93.8
[3]Cilt Reaksiyonları	80	100
[4]Enfeksiyon	49	61.3
[5]Kanama	16	20
[6]Cinsel Sorunlar	42	52.5

*Hastaların tümü sorun yaşamıştır.

*Hastaların kemoterapiye bağlı yaşadıkları sorun sayısı birden fazla olduğu için sayılar katlanmıştır. Yüzdeler n üzerinden alınmıştır.

1. Tedaviden önce bulantı, tedaviden önce kusma, tedaviden sonra bulantı, tedaviden sonra kusma, iştahsızlık, hassas veya kuru ağız/boğaz, ağızda yaralar.
2. Ağrı, uykusuzluk, olağanüstü sıcaklık/soğukluk.
3. Saç dökülmesi, kuru cilt, kaşıntılı cilt, iltihaplı cilt, ciltte sıcaklık, soğukluk, güneşe hassasiyet, tırnaklarda değişiklik, damarlarda belirginleşmeler.
4. Grip benzeri belirtiler, yüksek vücut ısısı, halsizlik, idrar yaparken ağrı.
5. Burun kanamaları, anüs bölgesinde kanama, vücutta morluklar lekelenme şeklinde kanama.
6. Cinsel ilgide azalma, vajinal kayganlıkta azalma, ağrılı cinsel ilişki, adetlerde kesilme, düzensizlik.

Hastaların %97.5'inin gastrointestinal sistem ile ilgili, %93.8'inin de psikolojik sorunları olmuştur. Hastaların hepsinde cilt reaksiyonları, %61.3'ünde enfeksiyon, %20'sinde kanama ile ilgili sorunlar yaşanmıştır. Hastaların %52.5'inde ise cinsel problemler meydana gelmiştir.

Gastrointestinal sistem ile ilgili sorun yaşayan hastaların %81.6'sının, psikolojik sorun yaşayan hastaların %78.7'sinin memnuniyet puanları ortalamanın üzerinde bulunmuştur. Cilt reaksiyonları olan hastaların %80'inin, enfeksiyon bulguları olan hastaların %75.5'inin memnuniyet puanları ortalamanın üzerinde bulunmuştur. Hemotolojik sorunları olan hastaların %80'inin, cinsel sorunları olan hastaların %83.3'ünün, mukozit sorunu olan hastaların %82.2'sinin memnuniyet puanları ortalamanın üzerinde bulunmuştur. Hastaların kemoterapiye bağlı yaşadıkları sorunlara göre hemşirelik bakım memnuniyet puanları değerlendirildiğinde aralarındaki fark anlamlı bulunmamıştır($p>0.05$).

Kemoterapi hakkında aldıkları bilgileri yeterli bulan ve ortalamanın üzerinde puan alanların oranı %87.9 iken, kemoterapinin etkileri hakkında aldıkları bilgiyi yeterli bulan hastaların %86.8'inin memnuniyet puanı ortalamanın üzerinde bulunmuştur. Kemoterapinin etkileri hakkında verilen bilgiyi yetersiz bulan hastaların %58.3'ünün memnuniyet puanı ortalamanın altında bulunmuştur.

Hemşire tarafından kemoterapinin etkilerine yönelik yapılan önerileri yeterli bulan hastaların %87.1'inin memnuniyet puanı ortalamanın üzerinde bulunmuştur. Önerileri yetersiz bulan hastaların %70'inin memnuniyet puanı ortalamanın altında bulunmuştur.

Beslenme konusunda verilen bilgiyi yeterli bulan hastaların %85.7'inin memnuniyet puanı ortalamanın üzerinde, yetersiz gören hastaların %60'nın memnuniyet puanı ortalamanın altında bulunmuştur. Günlük yaşamda dikkat edilmesi gerekenler konusunda verilen bilgiyi yeterli bulan hastaların %87'sinin memnuniyet puanı ortalamanın üstünde, yetersiz bulan hastaların %63.6'sının memnuniyet puanı ortalamanın altında bulunmuştur. Sadece sorularına yeterli yanıt aldıklarını belirten hastaların %81.3'inin memnuniyet puanı ortalamanın üzerinde bulunurken, yetersiz bulan 5 hastadan 2' sinin memnuniyet puanı ortalamanın altında bulunmuştur. İlaçlar, kemoterapinin olumsuz etkileri ve tedavinin yan etkilerine yönelik alınacak önlemler, beslenme ve günlük yaşamda dikkat edilmesi gereken konular hakkında aldıkları eğitimi yeterli bulan hastalar ile yetersiz bulanların hemşirelik bakımı memnuniyet puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur($p<0.05$) (Tablo 4).

Tablo 4. Hastaların Hemşirelik Bakımı MemnuniyetPuanlarının Bilgilendirilme Durumlarına Göre Dağılım

	Memnuniyet Puanı						
	Ortalamanın Altında		Ortalamanın Üstünde		Toplam		
Bilgilendirilme Durumları	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Kemoterapi İlaçları Hakkında Bilgi							
Yeterli	8	12.1	58	87.9	66	100	p=.001
Yetersiz	8	57.1	6	42.9	14	100	
Kemoterapinin Etkileri Hakkında Bilgi							
Yeterli	9	13.2	59	86.8	68	100	p= .002
Yetersiz	7	58.3	5	41.7	12	100	
Kemoterapinin Etkilerine Yönelik Alınacak Önlemler Hakkında Bilgilendirilme							
Yeterli	9	12.9	61	87.1	70	100	p= .002
Yetersiz	7	70.0	3	30.0	10	100	
Beslenme Hakkında Bilgi							
Yeterli	10	14.3	60	85.7	70	100	p=0.003
Yetersiz	6	60.0	4	40.0	10	100	
Günlük Yaşamda Dikkat Edilmesi Gereken Konular Hakkında Bilgi							
Yeterli	9	13.0	60	87.0	69	100	p= .001
Yetersiz	7	63.6	4	36.4	11	100	
Sadece Soruların Cevaplanması							
Yeterli	14	18.7	61	81.3	75	100	p= .260
Yetersiz	2	40.0	3	60.0	5	100	

Tartışma

Kemoterapi uygulanan hastaların hemşirelik bakımından memnuniyet puanlarının belirlenmesine yönelik sonuçlar değerlendirildiğinde; hemşirelik bakımından memnuniyet puanlarının aritmetik ortalaması 128.3±23.5 olarak bulunmuştur. Her iki hastanede de hastaların %80'inin hemşirelik bakımı memnuniyet puanları ortalamanın üstündedir(Tablo1). Bu sonuçlara göre hastaların hemşirelik bakımından memnun oldukları belirlenmiştir. Yener'in "Kemoterapi Uygulayan Hemşirelerin Bilgi Düzeylerinin Kemoterapi Alan Hastaların Hemşirelik Bakımından Memnuniyet Düzeylerine Etkisi" konulu çalışmasında ve konu ile ilgili yapılan diğer çalışmalar da hastaların hemşirelik bakımından memnuniyet düzeylerinin yüksek olduğunu ortaya koymaktadır(Yener, 2006; Liu ve Wang, 2007; Fındık ve Ark., 2010; Yik Mun ve Ark., 2001).

Hastaların hemşirelik bakımı memnuniyet puanlarının tanıtıcı özelliklerine göre dağılımları tablo 1'de verilmiştir. Buna göre kemoterapi alan 61–79 yaş grubu hastaların %87sinin bakım memnuniyet puanı ortalamanın üstünde bulunmuştur. İstatistiksel olarak yaş grupları ile memnuniyet puanları arasında istatistiksel olarak fark bulunmamaktadır. Yapılan bazı çalışmalarda yaş arttıkça

hemşirelik bakımından memnuniyetin arttığı belirtilmektedir (Liu & Wang 2007, Johansson P Et Al. 2002).

Hastaların medeni durumlarına göre hemşirelik bakımından memnuniyetleri değerlendirildiğinde evli olanların %85'i ortalamanın üstünde puan almıştır(Tablo 2).Gruplar arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır($p>0.05$). Bredart(2007) ve Tan'ın(2006) çalışmasında medeni durum ile hasta memnuniyeti arasında ilişki bulunmamıştır.

Hastaların eğitim düzeylerine göre hemşirelik bakımından memnuniyetleri değerlendirildiğinde; okuryazar olan kadınların %92.9'unun hemşirelik bakım memnuniyet puanları ortalamanın üstünde bulunmuştur. İlköğretim mezunu olan kadınların %78.3'nün, lise ve yüksekokul mezunu kadınların %75'inin memnuniyet hastaların çalışma durumları ve gelir durumları ile hemşirelik bakım memnuniyetleri arasında istatistiksel olarak fark bulunmamıştır.

Hastaneyi seçme nedenlerine göre hastaların memnuniyet puanlarına bakıldığında "hastanede tanıdık olması" grubunda hastaların %61.5'inin memnuniyet puanı ortalamanın altında bulunmuştur. Sevk nedeniyle hastaneye gelen hastaların %85.4'ü, kalite ve tavsiye nedeni ile gelenlerin %88.3'ü ortalamanın üstünde puan almıştır(Tablo 2). Hastaoğlu'nun(2007) yaptığı araştırmada, hastaneyi seçme nedenleri incelendiğinde hastaların %73'ü sağlık güvencesi nedeni ile %17' si ulaşılabilir olması nedeni ile %5'i sağlık ekibinin tanıdık olması, %4'ü acil hastalık nedeni ile %1'i diğer nedenlerle hastaneyi tercih ettiklerini belirtmiştir. Aksaraylı ve Ark.'nın (2003) çalışmasında; hastaların hastaneyi tercih etme nedenleri arasında birinci sırada %67.4 ulaşım kolaylığı yer almıştır.

Hastaların %97.5'inin gastrointestinal sistem ile ilgili, %93.8'inin de psikolojik sorunları olmuştur. Hastaların tümünde cilt reaksiyonları, %61.3'ünde enfeksiyon, %20'sinde kanama ile ilgili sorunlar ve %52.5'inde cinsel problemler meydana gelmiştir(Tablo 3). Bulgularımız Coolbrandt ve arkadaşlarının(2010) kemoterapinin yan etkilerini araştırdıkları çalışmalarında hastaların yaşadıkları sorunların oranlarıyla benzerlik göstermektedir. Araştırmamızda hastaların kemoterapiye bağlı yaşadıkları sorunlara göre (Gastrointestinal sistem, cilt, hemotolojik, psikolojik sorunlar vb) hemşirelik bakım memnuniyet puanları değerlendirildiğinde, aralarında fark anlamlı bulunmamıştır($p>0.05$). Gruenigen ve arkadaşlarının(2006) kemoterapi semptomlarının memnuniyetle ilişkisini araştırdıkları çalışma sonuçlarımızı desteklemektedir. Bredart ve arkadaşlarının(2007) çalışmasında kemoterapi yan etkileri ile hemşirelik bakım memnuniyeti arasında anlamlı ilişki bulunmaz iken genel memnuniyet puanları arasında anlamlı ilişki saptanmıştır.

Hastaların kemoterapi konusunda eğitim alma durumlarına göre hemşirelik bakımından memnuniyetlerinin dağılımı tablo 4'de verilmiştir. Kemoterapi hakkında aldıkları bilgileri yeterli bulan hastaların %87.9'unun memnuniyet puanı ortalamanın üzerinde bulunmuştur. Kemoterapi hakkında aldıkları bilgileri yeterli bulan hastaların memnuniyet puanı açısından aralarındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p<0.05$). Literatürde en fazla ihtiyaç duyulan ve memnuniyeti etkileyen konular arasında kemoterapi hakkında bilgilendirilme yer almaktadır(Davıdson ve puanları ortalamanın üstünde bulunmuştur (Tablo 1). Alasad ve Ahmad (2003), Bre´dart ve arkadaşları(2003)'nın yaptığı çalışmalarda ve diğer çalışmalarda eğitim seviyesinin artmasıyla memnuniyetin azaldığı görülmüştür. Carr-Hill (1991), eğitim düzeyi yüksek olan hastaların bakım beklentilerinin yüksek olması nedeni ile daha az memnun olabilecekleri düşünülmektedir.

Hastaların çalışma durumlarına göre memnuniyet puanlarına bakıldığında; çalışmayan gruptaki hastaların %81.3'nün hemşirelik bakım memnuniyet puanları ortalamanın üstünde bulunmuştur (Tablo 2). Çalışan ve çalışmayan hastaların hemşirelik bakımı memnuniyet puanları arasında istatistiksel olarak fark bulunmamaktadır($p>0.05$). Çalışmamızla benzer olarak Larrabeee ve arkadaşlarının(2004) çalışmasında da Mılls, 2005; Agosta, 2009; Walton ve Ark., 2009; Bre´Dart ve Ark., 2007). Wiggers ve arkadaşlarının(1990) yaptığı çalışmada, kemoterapi hakkında bilgilendirilmenin memnuniyeti etkilediği belirtilmiştir. Mun ve arkadaşlarının(2001) yaptığı çalışmada hemşire tarafından kemoterapi hakkında bilgilendirilmenin hasta memnuniyetini arttırdığı gösterilmiştir.

Kemoterapinin etkileri hakkında aldıkları bilgiyi yeterli bulan hastaların %86,8'inin memnuniyet puanı ortalamanın üzerinde bulunmuştur. Kemoterapinin etkileri hakkında aldıkları bilgiyi yeterli bulan hastaların memnuniyet puanı açısından gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p<0.05$). John Sitzia, Neil Wood(1998b)hemşirelik bakımında kemoterapinin yan etkilerine yönelik bilgilendirme eksikliğinin, memnuniyet düzeyini en çok düşüren alan olarak belirtmişlerdir.

Hemşire tarafından kemoterapinin etkilerine yönelik alınacak önlemler hakkında bilgilendirmeleri yeterli bulan hastaların %87,1'inin memnuniyet puanı ortalamanın üzerinde bulunmuştur($p<0.05$). Sitzia ve Neil Wood'ın çalışmaları sonuçlarımızı desteklemektedir(Sitzia ve Wood, 1998a; Sitzia ve Wood 1998b). Mun ve arkadaşlarının(2001) yaptığı çalışmada da hemşire tarafından kemoterapinin etkilerine karşı alınacak önlemler hakkında bilgilendirilmenin hasta memnuniyetini arttırdığı gösterilmiştir. Kemoterapi alan hastalara bakım veren hemşirelerin hastalarına uygun yöntemlerle eğitim vermelerinin hasta memnuniyetini arttıracağı düşünülmektedir.

Beslenme konusunda verilen bilgiyi yeterli bulan hastaların %85.7'inin memnuniyet puanı ortalamanın üzerinde bulunmuştur. Beslenme konusunda verilen bilgiyi yeterli bulan hastaların memnuniyet puanı açısından gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p<0.05$). Literatürde en fazla ihtiyaç duyulan ve memnuniyeti etkileyen eğitim konularının arasında beslenme hakkında bilgilendirilmenin yer aldığı belirtilmiştir(Davıdson ve Mılls, 2005; Agosta, 2009; Walton ve Ark., 2009; Bre´Dart ve Ark., 2007). Kemoterapi sırasında hemşirelerin hastaları beslenme danışmanlığı almaları için yönlendirmeleri gerekir.

Günlük yaşamda dikkat edilmesi gerekenler konusunda verilen bilgiyi yeterli bulan hastaların %87'sinin memnuniyet puanı ortalamanın üstünde bulunmuştur($p<0.05$). Wiggers ve arkadaşlarının(1990) yaptığı çalışmada ve diğer çalışmalarda günlük yaşamda dikkat edilmesi gereken konular hakkında bilgilendirilmenin memnuniyeti etkilediği

belirtilmiştir(Davıdson ve Mılls, 2005; Agosta, 2009; Walton ve Ark., 2009; Bre´Dart ve Ark., 2007).Ayrıca eğitim verilen hastaların yaşam kalitelerinin yükseldiği, hastalık ve tedavi sürecine daha iyi uyum sağladıkları da çalışmaların sonucunda vurgulanmıştır(Johansson ve Ark., 2002; Davıdson ve Mılls, 2005; Arslan, 2000). Giarelli hastalara durumları hakkında bilgi vermenin, korku ve anksiyeteyi hafiflettiğini ve kanser tedavisinin bazı yan etkilerini de azalttığını vurgulamaktadır(Giarelli ve Ark., 2000). Aslan, Vural, Kömürcü ve Özet'in birlikte yaptığı çalışmada da ağrı, tedaviden sonra bulantı ve kusma, uyuma güçlüğü, iştahta değişme ve konstipasyon semptomlarının verilen eğitimle azaldığı tespit edilmiştir(Aslan, Vural, Kömürcü ve Özet, 2006; Arslan, 2000).

Sonuçların Uygulamada Kullanımı

Jinekolojik kanserli hastaların memnuniyetlerinin hemşireler tarafından kemoterapi ilaçları, ilaçların olumsuz etkileri, tedavi yan etkilerine yönelik alınacak önlemler, beslenme ve günlük yaşamda dikkat edilmesi gereken konular hakkında bilgilendirilmeleri ile arttığı belirlenmiştir. Planlı bir eğitim ve danışmanlık hizmeti ile yan etkilerin kontrolü sağlanabilir. Kemoterapi ilaçları hakkında bilgilendirilmeyi(%57.1), kemoterapinin etkileri hakkındaki alınan bilgiyi(%58.3) ve bu konudaki önerileri yetersiz bulan hastaların(%70) hemşirelik bakımı memnuniyeti puanı ortalamanın altında bulunmuştur. Hastalara kemoterapi ilaçları ve etkileri hakkında bilgi verilmesi önerilmektedir. Beslenme konusunda(%60) ve günlük yaşamda dikkat edilmesi gerekenler hakkında bilgilendirilmeyi yetersiz bulan hastaların(%63.6) hemşirelik bakım memnuniyet puanı ortalamanın altında bulunmuştur. Hastalara beslenme ve günlük yaşamda dikkat edilmesi gereken konular hakkında daha geniş bilgi verilmesi önerilmektedir. Hemşirelik bakımının kalitesini artırmak için hasta memnuniyeti çalışmalarının artırılması ve daha geniş hasta grubuna memnuniyet ölçeğinin uygulanması önerilmektedir. Araştırmaya katılan hastaların %80'inin memnuniyet puanı ortalamanın üstünde çıkmıştır. Anket uygulamasının hastanede yapılmasının sonuçları etkileyebileceği düşünülmektedir. Bu nedenle çalışmanın niteliksel yöntemle tekrarlanması önerilmektedir.

Kaynaklar

Agosta L. J(2009). Patient satisfaction with nurse practitioner-delivered primary healthcare services. *Journal Of The American Academy Of Nurse Practitioners*, 21, 610–617.

Ahmad MM, Alasad JA. (2004). Predictors of patients' experiences of nursing care in medical-surgical wards. *International Journal Nursing Practitioner,*. 10 (5), 235–41.

Aksaraylı M, Devebakan N(2003). Sağlık Hizmetlerinde Algılanan Hizmet Kalitesinin Ölçümünde Servgual Skorlarının Kullanımı. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1, (3): 40-42.

Akyüz A, Güvenç G, Üstünsöz A, Kaya T(2008). Living with gynecologic cancer: Experience of women and their partners. *Journal Of Nursing Scholarship* 40 (3), 241–247.

Arslan S(2000). Kanserli hastalarda yaşam kalitesinin değerlendirilmesi. Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Erzurum, Türkiye.

Aslan Ö, Vural H, Kömürcü Ş, Özet A(2006). Kemoterapi alan kanser hastalarına verilen eğitimin kemoterapi semptomlarına etkisi. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi,* 10 (1), 18–24.

Bre´Dart A. Et Al.(2007). Determinants of patient satisfaction in oncology settings from european and asian countries: preliminary results based on the eortc ın-patsat32 questionnaire. *European Journal Of Cancer,* 43, 323 –330.

Cancer Statistics(2010). American Cancer Society, Www.Cancer.Org. Erişim tarihi: 05.04.2010.

Carr-Hill Et Al.(1991). The Measurement Of Patient Satisfaction, Journal Of Public Health Medicine,4(3): 236-249.

Coolbrandt A. Et Al.(2010). Immediate versus delayed self-reporting of symptoms and side effects during chemotherapy: Does timing matter? *European Journal of Oncology Nursing,* 10, 1–7.

Davıdson & Mılls(2005). Cancer patients' satisfaction with communication, information and quality of care in a UK region. *European Journal Of Cancer Care,* 14, 83–90.

Fındık Et Al.(2010). Patient satisfaction with nursing care and its relationship with patient characteristics. *Nursing And Health Sciences,* Blackwell Publishing Asia Pty Ltd. 1–8.

Giarelli Et Al.(2000). Stable and able. *American Journal Of Nursing,* 100 (12), 26–31.

Gruenigen Et Al.(2006). Gynecologic Oncology Patients' Satisfaction And Symptom
Severity During Palliative Chemotherapy, Health And Quality Of Life Outcomes, 4:84

Hastaoğlu S(2007). Dâhili Bilimler Bölümünde Yatan Hastaların Hemşirelik Hizmetlerinden
Doyum Ve Memnuniyeti. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sağlık
Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı. İstanbul.

Johansson P Et Al.(2002). Patient satisfaction with nursing care in the context of healt care: a literature study. *Scandinavian Journal Caring Sciences,* 16, 337–344.

Liu Y, Wang G.(2007). Inpatient satisfaction with nursing care and factors ınfluencing satisfaction in a teaching hospital in china. *Journal Of Nursing Care Quality*. 22 (3), 266– 271.

Larrabeeet Al.(2004). Predictors Of Patient Satisfaction With Inpatient Hospital Nursing Care, Research İn Nursing & Health, 27, 254–268.

Mcdowell M. E. Et Al.(2009). Predictors of change in unmet supportive care needs in cancer. Psycho-Oncology www.interscience.wiley.com Erişim Tarihi: 03.04.2010.

Mcilfatrick S, Sullivan K, Mckenna H.(2003). Exploring the patient's experience of a day hospital chemotherapy service: preliminary fieldwork. *European Journal Of Oncology Nursing* 7 (3), 197–199.

Mun Y L Et Al.(2001). An Evaluation Of The Quality Of A Chemotherapy Administration Service Establishedbynurses İn Anoncology Day Care Centre, European Journal Of Oncology Nursing, 5 (4), 244-253

Özlü K. Z(2006). Erzurum ilinde farklı hastanelerdeki cerrahi kliniklerde yatmış olan
hastaların hemşirelik bakımından memnuniyet düzeylerinin değerlendirilmesi. Atatürk
Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek lisans Tezi. Erzurum.

Pınar G, Algıer A, Doğan A, Kaya N(2008). Jinekolojik kanserli bireylerde risk faktörlerinin belirlenmesi. *Uluslararası Hemotoloji-Onkoloji Dergisi*, 4 (8), 208–216.

Sitzia J. Wood N(1998a). Patient satisfaction with cancer chemotherapy nursing: a review of the literature. *Journal Of Nursing Studies*, 35, 1–12.

Sitzia J, Wood N(1998b). Study of patient satisfaction with chemotherapy nursing care. *European Journal Of Oncology Nursing*, 2 (3), 142–153.

Tan N U(2006). Cerrahi hastalarının hemşirelik bakımından memnuniyet düzeylerinin
belirlenmesi. Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.İstanbul.

Walton L. M. Et Al.(2009). Gynaecologic cancer patients' needs and experiences of supportive health services in new zealand. *Psycho-Oncology*, 10 (10), 1–8.

Wiggers J H Et Al.(1990) Cancer Patient Satisfaction With Care. Cancer **66:610-616**

Yener N(2006). Kemoterapi uygulayan hemşirelerin bilgi düzeylerinin kemoterapi alan hastaların hemşirelik bakımından memnuniyet düzeylerine etkisi. Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Ana Bilim Dalı. Eskişehir, Türkiye.

Yik Mun L Et Al.(2001). An evaluation of the quality of a chemotherapy administration service establishedbynurses in anoncology day care centre. *European Journal Of Oncology Nursing* 5 (4), 244-253.